

Magdalena Płotka

Tomizm na konferencjach "W kręgu średniowiecznej antropologii" (2011) oraz "W kręgu średniowiecznej metafizyki" (2013) organizowanych przez Sekcję Historii Filozofii UKSW

Rocznik Tomistyczny 2, 245-247

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tomizm na konferencjach „W kręgu średniowiecznej antropologii” (2011) oraz „W kręgu średniowiecznej metafizyki” (2013) organizowanych przez Sekcję Historii Filozofii UKSW

Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej UKSW we współpracy z Katedrą Historii Filozofii Polskiej¹ po raz drugi w tym roku zorganizowała konferencję naukową z serii „W kręgu średniowiecznej myśli”. Konferencja ma charakter cykliczny, jej pierwsza edycja (o zasięgu międzynarodowym) odbyła się w grudniu 2011 roku i poświęcona była średniowiecznej antropologii filozoficznej. Na tegorocznej konferencji zatytułowanej „W kręgu średniowiecznej metafizyki” (grudzień 2013) mediewiści debatowali nad zagadnieniami filozofii bytu.

Na obu konferencjach – mimo ich zróżnicowania tematycznego – nie zabrakło głosu wielu wybitnych badaczy zajmujących się filozofią św. Tomasza z Akwinu. Wątki tomistyczne obecne były nie tylko w tematach referatów prezentowanych przez prelegentów reprezentujących często odmienne drogi interpretacji myśli Akwinaty, lecz również podczas dyskusji. Na konferencji antropologicznej dyskutowano nad epistemologią tomistyczną (*Poznanie refleksyjne w filozofii św. Tomasza z Akwinu*, dr Andrzej

M. Nowik), etyką (*Antropologiczne podstawy etyki w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, dr Izabella Andrzejuk; *Przyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, mgr Karolina Ćwik), a nawet estetyką (*Koncepcja piękna u św. Tomasza z Akwinu a malarstwo Giotta*, mgr Milena Banasiak). W odrębnej sekcji znalazły się liczne referaty poświęcone tematyce wolnej woli, z których dwa (*Jak wyrabia się ludzka wola? Akwinata i Henryk z Gandawy o sprawnościach ludzkiej woli*, dr Michał Głowala; *Liberum ar-*

¹ Stanowiące wraz z Katedrą Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej Sekcję Historii Filozofii.

bitrium” jako źródło wolności człowieka w ujęciu św. Tomasza z Akwinu, mgr Dorota Zapisek) prezentowały perspektywę tomistyczną.

Oprócz zagadnień przedmiotowych dyskutowano również zagadnienia metapredmiotowe. Przede wszystkim należałoby tu wspomnieć o debacie panelowej (w której udział wzięli ks. doc. A. Słodička, prof. M. Boczar, prof. T. Klimski ks. prof. T. Stępień, prof. A. Andrzejuk oraz dr T. Grzesik) poświęconej tematyce człowieka. Przedmiotem dyskusji było miejsce antropologii w systemie nauk filozoficznych w średniowieczu, a co za tym idzie – miejsce człowieka w filozofii średniowiecznej. Dyskutując nad relacją między antropologią filozoficzną i metafizyką, ks. prof. Tomasz Stępień zwrócił uwagę, że św. Tomasz nie pisał *Sumy teologii* według kolejności stwarzania kolejnych bytów; że w poszczególnych jej częściach są odejścia i powroty do poszczególnych punktów, np. angelologia umieszczona na początku dzieła wyjaśnia pewne problemy antropologiczne pojawiające się dalej w tekście. Ks. profesor podkreślił, że Akwinata miał świadomość odrębności poszczególnych dyscyplin, które opracowywał i je rozdzielał. Tomaszowa metafizyka zaś pojawia się w tle wszystkich jego rozważań, choć czasem jest trudna do uchwycenia przez czytelnika jego pism. Rozwijając wątek miejsca antropologii w średniowiecznej filozofii, dr Andrzej Nowik zwrócił uwagę, że jeśli weźmiemy pod uwagę aspekt przyczyn i skutków, jak u św. Tomasza w relacji człowieka do Boga, to w średniowieczu istnieje przepaść pomiędzy arystotelesowskim realizmem i neoplatońskim ide-

alizmem. Nawet w teorii poznania mamy różnice – Tomasz głosił, że głównym źródłem wiedzy dla człowieka są zmysły, natomiast św. Augustyn, że iluminacja. Poza tym potępienia też różnych filozofów, w tym również też św. Tomasa z Akwinu, dowodzą, że mamy do czynienia przynajmniej z dwoma koncepcjami filozofii, a tym samym dwoma koncepcjami antropologii w średniowieczu.

Tomizm obecny był także na konferencji poświęconej metafizyce, zwłaszcza zagadnienie metafizyki Boga cieszyło się dużą popularnością. W ramach specjalnej sekcji dotyczącej tej tematyki wystąpili kolejno: ks. dr hab. Piotr Roszak (UMK), który przedstawił referat pt. *Biblia i metafizyka: rola inteligibility metafizycznej w hermeneutyce biblijnej Tomasza z Akwinu*; następnie ks. prof. dr hab. Mirosław Mróz (UMK) z referatem *Epistemologia cnoty pojętności: od mądrości zmysłów do metafizycznego oglądu Boga*. Obaj badacze reprezentują ten nurt badań w ramach tomizmu, w którym podkreśla się przede wszystkim zainteresowania Akwinaty poszczególnymi księgami Pisma Świętego. Ks. prof. M. Mróz oraz ks. prof. P. Roszak, badając komentarze biblijne Tomasza, starają się na ich podstawie uzupełnić dotychczasową wiedzę o Akwinacie jako filozofie i teologu. Tematyce metafizyki Boga poświęcone były kolejne dwa referaty: *Metafizyczne warunki poznania Boga w ujęciu św. Tomasza z Akwinu* (dr Izabella Andrzejuk) oraz *Konsekwencje wynikające z niezmienności Boga – Tomasz z Akwinu zagadnienie teodycei* (dr Anna Kazimierzczak-Kucharska).

Podczas dyskusji uwagę słuchaczy

skupiło przede wszystkim zagadnienie Boga jako czystego aktu. Dyskusję rozpoczęła mgr Marzena Zajązkowska, zadając pytanie o możliwość innego sformułowania terminu samoistne istnienie. Ks. prof. dr hab. Tomasz Stępień odpowiedział, że trudno zaproponować lepsze określenie, by oddało doskonałość istnienia. Dr Anna Kazimierczak-Kucharska stwierdziła, że innym sformułowaniem jest samoistny akt istnienia. W dyskusji dotyczącej bytu najdoskonalszego głos zabrał ks. dr hab. Jacek Grzybowski. Zwrócił uwagę, że na początku należy wykazać, że istnienie jest najwyższą doskonałością. Ponadto ks. dr hab. Grzybowski wyjaśnił, że Bóg istnieje bardziej realnie niż chociażby człowiek, ponieważ jest najwyższym istnieniem. Aby słuchacze zrozumieli termin oznaczający „samoistne istnienie”, należy w pierwszej kolejności wyjaśnić doskonałość najwyższego istnienia, ale by to uczynić, trzeba wejść na drogę kontemplacji.

W ramach konferencji zorganizowano również sekcje tematyczne poświęcone różnym zagadnieniom przed-

miotowym. W każdej z nich zostały przedstawione referaty, które prezentowały filozofię św. Tomasza z Akwinu w jej różnorodnych aspektach. Wśród referatów dotyczących metafizyki bytu należy wymienić: *Przedmiot metafizyki w ujęciu Awicenny w kontekście ujęć Arystotelesa i św. Tomasza* (mgr Janusz Idźkowski), *Interpretacje problematyki „esse” w komentarzu Akwinaty do „De hebdomadibus” Boecjusza* (dr Michał Zembrzusi), *Egzystencjalna metafizyka bytu w traktacie „De ente et essentia” Tomasza z Akwinu* (prof. dr hab. Artur Andrzejuk) oraz *Metafizyka płci w ujęciu Tomasza z Akwinu w „Summa contra Gentiles”* (mgr Marzena Zajązkowska).

Pozostałe wystąpienia „tomistyczne” dotyczyły zarówno kwestii historycznych (*Filozoficzne przewyżczenie herezji ariańskiej w tekstach Tomasza z Akwinu*, mgr Jarosław Gałuszka), jak i antropologicznych (*Status ontyczny sprawności w koncepcji Tomasza z Akwinu*, lic. Bartosz Owczarek; *Zagadnienie wolnego wyboru u św. Tomasza z Akwinu w aspekcie metafizycznym*, dr Andrzej M. Nowik).